

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ Δ'ΕΥΒΥΝΕΣΙ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤ. ΟΠΟΥΛΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνείῳ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΝΙΚ. Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Δρ. Φ. Ε.

ΑΔΕΣΣΑΝ. Δ. ΒΑΛΒΗ Δρ. Φ. Ε.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Ἀθήναις ἑτησίᾳ Δρ. 7.—

Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἑτ. » 7.50

Ἐξάμηνος » 4.—

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 8.—

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ»

Ὀδὸς Φειδίου ἀριθ. 13

κατωτέρω τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνοδρίου.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΑΔΥ

15 — ΛΕΠΤΑ — 15

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

Ἡ ἑβδομάς, εἰς ἣν ἀνάκει τὸ φύλλον τοῦτο, εἶνε ἡ **ἑβδομάς τῶν Παθῶν**. Ὁ Προμηθεὺς ὁ σθεναρῶς ὑποστηρίζων τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τῆς συνειδήσεως, ὁ μετὰ θάρρους ὑπερασπίζων τὴν ἰερότητα τῆς Ἀληθείας καὶ τὴν λατρείαν τῆς ἐκζητήσεως αὐτῆς Ἐπιστήμης δὲν δύναται νὰ μὴ σιρέψῃ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μέγα, πρὸς τὸ πολυθρύλτον ἐκεῖνο τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Ἐλευθερίας δράμα, ὅπερ διεξήχθη πρὸ δέκα ἐννέα σχεδὸν αἰῶνων ἐν τῇ γῆ τῆς Ἰουδαίας, πρὸς τὸ δράμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἦρως ἔσχε τὸν μέγιστον καὶ εὐγενέστατον τῶν ἠρώων τῆς ἀνθρωπότητος καὶ δίδαγμα τὸ ὑπατον καὶ τιμιώτατον τῶν διδαγμάτων, ὅσα ποτὲ ἐκκρούθησαν ἐν τῷ λογεῖῳ τῆς γῆς! Ὁ ἦρως οὗτος ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τὸ δράμα ὁ μαρτυρικός αὐτοῦ βίος καὶ θάνατος ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ πραγματικῆς ἡμῶν εὐδαιμονίας, ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας ὁλοκλήρου τῆς τλήμονος ἀνθρωπότητος! Ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος!... Οὐδέποτε τὸ μέγα τοῦτο συναίσθημα, ὁ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἔρως, τὸ συναίσθημα τοῦτο τὸ ἰδιάζον εἰς τὰς μεγάλας διανοίας καὶ εἰς τὰς μείζονας ἔτι καρδίας, οὐδέποτε ἄλλοτε ἔλαβεν οὔτε ἰσχυροτέραν οὔτε εὐρύτεραν οὔτε φαινοτέραν ἐκδήλωσιν ἢ παρὰ τῷ μοναδικῷ, τῷ ἀπαραμίλλῳ Ναζωραίῳ. •Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. (Ἰωάνν. 15, 13). Προτάξας ὁ Χριστὸς ὡς σκοπὸν ἑαυτοῦ τὴν σωτηρίαν, τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀνάπλασιν τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ὑπερτάτης ἠθικῆς ἀληθείας

ὡς τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, προσέβη εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου σκοποῦ οὕτω στερόφως, οὕτως ἀκάμπτως καί, οὕτως εἰπεῖν, ἀδαμαντίνως, ὥστε **διαρραγεῖς** ὑπ' αὐτοῦ ὁ **κόσμος** ὁ παλαιός, ὁ κόσμος τῆς πλάνης, **κχτέρρευσεν, ἀτρόμητον δὲ αὐτὸν**, τὸν κήρυκα καὶ ἐργάτην τῆς ἀληθείας, **κχτέλευσεν τὰ ἑρείπια**? Οἱ γνωστοὶ οὗτοι στίχοι τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ εἶνε ἡ πιστοτάτη, ἡ παραστατικωτάτη εἰκὼν τοῦ ἔργου καὶ τοῦ βίου τοῦ υἱοῦ τῆς Μαρίας. Κατηρείπωσε τὸν κόσμον τῆς **δουλείας**,—τῆς δουλείας ἐν παντί, ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν αὐτῷ τῷ ἀτόμῳ, καὶ ἀνοικοδόμησεν ἐπὶ τῶν ἐκτάδην κατακειμένων εὐτελῶν ἑρειπίων τὸν πολῦτιμον κόσμον τῆς **ἐλευθερίας**, τὸν κόσμον τοῦ φωτός, τῆς ζωῆς, τῆς χαρᾶς, τῆς πραγματικῆς εὐδαιμονίας! Ἡ νέα αὐτῆ οἰκοδομία καὶ ἡ προηγηθεῖσα τῆς οἰκοδομίας κατερείπωσις ὑπῆρξαν τὰ ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα τῆς ὑψίστης καὶ τιμαλφεστάτης ἐκείνης ἠθικῆς διδασκαλίας, ἥτις πρῶτον ἦδεν ἐν τοιαύτῃ εὐρύτητι καὶ δυνάμει, ἐν τοιαύτῃ μεγαλειότητι καὶ φαινηθῆ ἀληθείᾳ ἐπληξε τὸ ἀνθρωπίνον οὐς, ἐκτοξεύεσθαι εἰς αὐτὸ ἀπὸ τῶν δεираδῶν τοῦ Ὄρου. •Ἠκούσατε—ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ—ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισούντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γέννησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἴλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. (Ματθ. 5, 43 - 45). Ἀλλ' ὅμως ὁ διαρραγεὶς καὶ καταρρεύσας ἐκεῖνος κόσμος κατέλευσε διὰ τῶν ἑαυτοῦ ἑρειπίων τὸν μεγαλεπίβολον ἀνακαινιστὴν! Τοιαύτη αἰετοπε

πῆρξεν ἡ τύχη τῶν τοιούτων μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν ὕμνοτομούντων τὴν τύχην τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ὀρθοτομούντων τῆς ἀληθείας τὸν λόγον! Ἄλλα τὸν Χριστὸν ἀτρόμητον κατέλευσαν τὰ ἔρεϊπια! Ἐπὶ τρεῖς καὶ μόνον στιγμᾶς ἐν τῷ χωρίῳ Γεθσημανῆ, μικρόν τι πρὸς τῆς παραδόσεως τοῦ Ἰούδα, ἐδέθη νὰ παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο (Ματθ. 26, 39 - 46),—ἀλλ' ἐπὶ πόσον χρόνον, ἐπὶ πόσας ὥρας καὶ ἡμέρας, ἐπὶ πόσους μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς φιλοσοφῶν ἐξεργάζετο ἐν παντὶ τόπῳ εἰς ἀλύγιστον χάλυδα, εἰς ἀδάμαντα κρατερώτατον, τὴν θεσπεσίαν, τὴν ἀπαράμιλλον ἑαυτοῦ ψυχὴν! Τὴν κατερείπωσιν τῆς δουλείας προσχεδιάσας, τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας θυσίας ἀκριδῶς διείδε καὶ καταμέτρησε, καὶ ὡς ὕστατον ἄρθρον τοῦ ἑαυτοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνέγραψε τὴν αὐτοθυσίαν τῆς ἀγνωστῆς, τῆς τιμιωτάτης ἑαυτοῦ ζωῆς!

•Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, ἐλεγέ ποτε πρὸς τὸ συμπορευόμενον αὐτῷ πλῆθος, τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀρτιισμόν; ἵνα μῆποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξονται ἐμπαίξιν αὐτῷ, λέγοντες Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι» (Λουκ. 14, 28—30).

Οὐδενὸς δὲ ἐφείσθη, πρὸ οὐδενὸς ὀπισθοδρομήσεν! Ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου, ἡ ψευδὴς ἐκείνη εἰρήνη τῆς σήψεως καὶ τῆς ἀποσυνθέσεως, οἱ δεσμοὶ οἱ οικογενειακοί, ὁ τοῦ αἵματος καὶ ὁ τοῦ γάμου, ὁ ἔρωσ αὐτὸς τῆς ζωῆς, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ παρεκτρέψῃ τοῦ προτεθειμένου σκοποῦ τὴν κοσμογόνον αὐτοῦ διάνοιαν, τὴν εὐγενῶς γενναίαν αὐτοῦ ψυχὴν! **Ἄρδην τὰ πάντα, ἀνεφώνησε, τὰ ἐπὶ τῆς ἄμμου ὀικοδομημένα, ἵνα σκεδασθῇ τὸ σαθρὸν αὐτῶν ὑποστήριγμα καὶ ἀνοικοδομηθῶσι πάντα ἐπὶ βίβσεων ἀσφελῶν, ἐπὶ θεμελίων ἀκραδάντων, ἐπὶ κρηπέδων ἀδαμαντίνων!** Τίς ἀγνοεῖ τοὺς ὑψίστους ἐκείνους λόγους τοὺς ἐκφωνηθέντας ἀπὸ στήθους διογκομένου ἐκ τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς συναισθήσεως τῆς μεγάλης, τῆς ἱερωτάτης ἀποστολῆς, τοὺς ἐξῆς λόγους τοὺς ἀκατάληπτους εἰς τὰ μικρὰ πνεύματα, εἰς τὰς ταπεινὰς διανοίας; : «Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν· ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἔχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἀξίος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἀξίος· καὶ ὁσὺ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἀξίος» (Ματθ. 11, 34—38). Πάντα ταῦτα ἔπρεπε νὰ συμβῶσιν ἵνα μεταβληθῇ ἡ ὄψις τοῦ κόσμου, ἵνα λάβῃ σάρκα καὶ ὄσπᾶ ἡ νέα, ἡ μεγάλη ἰδέα! Πάντα ταῦτα ὄφειλον νὰ ἐπέλθωσιν, ἵνα ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννηθῇ ὁ φοῖνιξ τῆς ἀνθρωπότητος, φοῖνιξ κε-

καθαρμένος ὑπὸ τοῦ πυρός, φοῖνιξ ἦδη ἀθάνατος καὶ εὐδαίμων, ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καλούμενος. •**Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ· καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν» (Ματθ. 11, 28—30).**

Εἰς τοιαύτην διάνοιαν, εἰς τοιαύτην καρδίαν ἔκαμψε δικαίως ἡ ἀνθρωπότης τὸ γόνυ! Συνεχάρσαν τῷ Χριστῷ ὁλοψύχως καὶ αὐτὴ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ Ἐπιστήμη αὐτῇ! Συνεχάρη ἡ Θεωρία τῇ Πράξει καὶ τῇ Εὐρέσει ἡ Ἐρευνα! Καὶ τὰ θαυμάσια ταῦτα καὶ πρωτοφανῆ γεγονότα ἠδυνήθη ἀγαλλομένη νὰ προΐδῃ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δυνάμεως τῆς ὑπερτάτης ἀληθείας καὶ αὐτὴ ἡ μακαρία τοῦ μεγάλου Ἄναμορφωτοῦ ψυχῆ. •**Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε, εἶπεν Αὐτὸς πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενέκηκα τὸν κόσμον»** (Ἰωάνν. 16, 33). Νικητὴς λοιπὸν ἔκτοτε τοῦ κόσμου, ἀκαταμάχητος πνευματικὸς κοσμοκράτωρ, αἰώνιον σύμβολον τοῦ πολιτισμοῦ, αἰώνιον πρότυπον ἠθικοῦ μεγαλείου, ἱερωτάτων καὶ ἀνέφικτων ὑπόδειγμα ἀρμονίας καρδίας καὶ διανοίας, εὐλογεῖται ἦδη Αὐτὸς καὶ γεραίρεται καὶ ἐκθειάζεται ὑπὸ τῶν παρερχομένων ἀνθρωπίνων γενεῶν, ὡσπυμέραι πλειοτέρων, ὡς πατὴρ ἡμῶν πνευματικὸς, ὡς πραγματικὸς ἡμῶν σωτὴρ! Οὐδεὶς ποτε ἤξιώθη οὐδὲ ἀξιώθησεται τοιαύτης τιμῆς, οὐδεὶς ποτε κατεδέσμευσεν οὕτως ἀλύτως τὴν τῶν αἰώνων λατρείαν, ἀλλὰ καὶ οὐδένα ἐκόσμησεν ἢ θά κομπήσῃ ποτὲ δικαιότερος στέφανος, στέφανος συμπλεγμένος ἐκ τῶν καλλίστων ἐγκαλλωπισμάτων τοῦ παραδείσου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἐξ ἀμαράντων δαφνῶν καὶ κοτίνων, ἐξ ἰῶν εὐγνωμοσύνης, ἐκ ῥόδων ἀγάπης, ἐκ βαίων λατρείας!

Ὁ **Προμηθεύς**, σπένδων θαλερὸν δάκρυ ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ ὑπάτου τῶν ἡρώων καὶ μαρτύρων τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ μεταβαλόντος τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου, τοῦ ἀνακαινίσαντος αὐτόν, τοῦ πατρὸς τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, ἀναμυνήσκειται ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἱερᾷ εὐκαιρίᾳ ἐν παρατεινομένῃ συγκινήσει ἄλλων μικροτέρων ἀγώνων, οὐς ἄλλοι μικρότεροι ἦρωες, ἀλλὰ μεγάλοι πάντοτε ἄνδρες, μάρτυρες τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, προγενέστεροι καὶ μεταγενέστεροι τοῦ Σωτῆρος, ἐπετέλεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπ' ἀγαθῷ ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, — καὶ συμπλέκει ὁ **Προμηθεύς** εἰς ἓν ἅγιον, εἰς ἓν ἀδιάζευκτον σύμπλεγμα ἐν τῷ ὀρίζοντι τῆς ὑπερτάτης ἑαυτοῦ στοργῆς καὶ λατρείας τὸν ἀθάνατον ἦλιον τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν οὐρανοῦ, τὸν Σωτῆρα ἡμῶν Χριστόν, μετὰ τῶν εἰρηνοφῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης μαρτύρων, ἀστέρων αὐτῶν ἀθανάτων, ἀληθῶν τοῦ Χριστοῦ προδρόμων καὶ ὀπαδῶν καὶ ἀποστόλων, ὧν τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον μειδιᾷ σήμερον εὐφροσύνως εἰς τοὺς ὀφειλέτας, εἰς τοὺς εὐγνώμονας ἡμῶν ὀφθαλμοὺς!

«Αὐτοί εἰσι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν αὐτοῖς, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωάνν. 8, 12).

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ.

ΓΕΝΕΣΙΣ

ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΓΕΝΩΝ ΝΗΣΩΝ

καὶ ἡ ἐν ἔτει 1866 ἐπισυμβᾶσα ἔκρηξις τοῦ ἠφαιστείου τῆς νήσου Θήρας (Σαντορίνης).

ὑπὸ Κ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ἐν προξυρισμῷ καὶ ἐκρήξει εὐρισκόμενα ἠφαιστεια ἢ πυρίπνοκα ὄρη ἀπὸ τοῦ ρήγματος τῆς γῆς, ὅπερ φθάνει εἰς τὰ ἀγνωστα ἡμῖν καὶ ἀπρόσιτα τῆς γῆς βῆθη, ἀναβῆλλουσι μετὰ τῆς ἀτμίδος διάφορα στερεὰ ἀναβλήματα, ἤτοι μύδρους διατύρους, ἄμμον, σποδὸν κτλ. δεινὰς ἐπιφέροντα ἐπὶ τῆς περιχώρου καταστροφάς. Ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῶν ἠφαιστειῶν τούτων ἀναβλημάτων εἶνε ὁ περὶ τὸν τοῦ ἠφαιστείου πόρον σχηματισμὸς κωνοειδοῦς βουνοῦ, πιπτόντων περὶ τὸ στόμιον αὐτοῦ τῶν ἀναβηλλομένων μύδρων, λιθαρῶν καὶ ἄλλων ὑλῶν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι πᾶν μέγα ἠφαιστεῖον, ὡς ἡ Αἴτνη, τὸ Οὔεσουῖον καὶ ἄλλα, φέρει ἄνω ἕτερον ἐπιγενές ὄρος, ἐκ μύδρων, σποδοῦ καὶ λιθαρῶν συνιστάμενον. Τὸ ἐπιγενές δὲ τοῦτο ὄρος κατὰ τὰς ἐκρήξεις τοῦ ἠφαιστείου μεταβάλλει καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος, γινόμενον ἄλλοτε μὲν ὑψηλότερον, ἄλλοτε δὲ χθμακώτερον, πολλάκις δὲ καὶ ὀλόκληρον ἐγκτακρημνίζεται, ἐνῶ ἕτερον ὅμοιον ὄρος γεννᾶται ἀλλαγῇ τοῦ ἠφαιστείου, μεταβάλλοντος θέσει τοῦ στομίου τοῦ πόρου.

Κατὰ τὰς ἐκρήξεις δὲ τοῦ ἠφαιστείου σχηματίζονται συνήθως καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πρωτογενοῦς καὶ ἀρχαίου βουνοῦ καὶ ἕτεροι κωνοειδεῖς λόφοι, ὅμοιοι πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἠφαιστείου ἰστάμενον, δι' ὧν ἀναφυσῶνται ὁμοίως διάφορα ἀέρια καὶ στερεὰ ἀναφυσήματα. Οἱ κῶνοι δὲ οὗτοι σχηματίζονται, διασχίζομένου τοῦ ὄρους ὑπὸ πολλῶν ρηγμάτων, τὰ ὁποῖα διήκουσι μέχρι τοῦ πόρου τοῦ ἠφαιστείου, φέρουσιν εἰς συγχωινωῖαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς μετὰ τῶν ἐν τῷ πόρῳ ὑπάρχουσῶν ὑλῶν. Πλεῖστον δὲ τοιαῦτα παραδείγματα ἔχομεν κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Οὔεσουῖου, τὴν ἐπισυμβᾶσαν τῷ 1794 ἐγενήθη 900 πόδας ὑπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ κρατῆρος ρήγμα, ἔχον μῆκος 3000 ποδῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσχηματίσθησαν 8 μικροὶ κῶνοι. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν δὲ τῆς Αἴτνης ὑπάρχουσι 700 περίπου τοιοῦτοι παρασιτικοὶ κῶνοι, οἵτινες κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐσχηματίσθησαν, ἀναφυσήσαντες ἀτμίδας καὶ μύδρους καὶ ἐκχύσαντες ρύακα.

Ὅπως δὲ ἐπὶ τῶν πλευρῶν μεγάλων ἠφαιστειῶν ἐσχηματίσθησαν τοιοῦτοι παρασιτικοὶ κῶνοι, οὕτως ἐγεννήθησαν καὶ μικρὰ ἠφαιστεια ἐπὶ διαφόρων τῆς γῆς τόπων, ἀπαξ μόνον ἐνεργήσαντα, μείναντα δὲ ἔκτοτε εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ταύτην κατάστασιν.

Τοιαῦτα ἠφαιστεια ἔχοντα ὀλίγων τινῶν ἑκατοντάδων ποδῶν ὕψος, συνίστανται κυρίως ἐκ μύδρων, λιθαρῶν καὶ σποδοῦ, σπανίως δὲ καὶ ἐκ ρύακος. Εὐρίσκονται δὲ ὅτε μὲν ἐν γειτονείᾳ μεγάλων ἠφαιστειῶν ἀσβέστων, ὅτε δ' ἐν χώραις ἔ.θα πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων οὐδεμίᾳ τῆς γῆνιου ἠφαιστειότητος παρετηρήθη ἐνέργεια. Ἡ πολλαχῶς δὲ γῆς ὑπαρξίς τῶν ἠφαιστειογενῶν τούτων βουνῶν ὑπομαρτυρεῖ, ὅτι ὑπὸ πᾶσαν χώραν ὑπάρχει καὶ ἠφαιστειογόνος αἰτία. Εὐρίσκονται δὲ τοιαῦτα ἐν Κλερμόντῃ τῆς Γαλλίας, ἐν τῇ Παρραρηνίῳ Πρωσσίᾳ, ἐν Καταλωνίᾳ, ἐν Ἑλλάδι, Μικρᾷ Ἀσίᾳ κτλ.

Ἄν ὅμως ὑπὸ τινα χώραν ἡ ἠφαιστειότης τῆς γῆς δὲν ἐνεργήσῃ ἀπαξ μόνον, ἀλλ' ἐξακολουθήσῃ ἐνεργοῦσα ἀδιαλείπτως ἢ περιοδικῶς, ἀναφυσῶσα ἐπὶ μακρὸν χρόνον διάφορα στερεὰ ἀναβλήματα καὶ ρύακα (λάβαν), τότε σχηματίζεται κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου μικρὸν ἠφαιστεῖον, ὅπερ προϊόντος τοῦ χρόνου κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἐκρήξεις δύναται νὰ λάβῃ μεζονας διαστάσεις καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στάδιον τῶν μεγάλων ἠφαιστειῶν. Παράδειγμα δὲ τοιοῦτου σχηματισμοῦ παρέχει ἡμῖν τὸ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀμερικῇ ἠφαιστεῖον *Isoalcor* γεννηθὲν τῷ 1770 καὶ ἔχον σήμερον ὕψος 2500 ποδῶν. Ἐκεῖ ἔνθα ταῦν εὐρίσκεται τὸ ἠφαιστεῖον τοῦτο, ὑπῆρχον μέχρι τοῦ 1769 ἐκτεταμένα κτηνοτροφεῖα· κατὰ τὰ τέλη ὅμως τοῦ ἔτους τούτου ἐπῆλθον σεισμοὶ δεινοί, μέχρις οὗ τὴν 23 Φεβρουαρίου 1770 οὐ μακρὰν τῶν κτηνοτροφειῶν διερράγη ἡ γῆ καὶ ἤρχισαν ἐκρήξεις δεινὰι μεταβαλοῦσαι τὴν πεδινὴν ἐκείνην χώραν εἰς ὄρος φερὸν τρεῖς κορυφάς, ὧν ἡ ὑψίστη, ὡς ἐρρήθη, ἔχει ὕψος 2500 ποδῶν.

Ὅπως ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἐσχηματίσθησαν ἐν ἱστορικοῖς χρόνοις ὄρη ἠφαιστεια, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν, καὶ ἀνέδυσαν ἐξ αὐτοῦ νῆσοι ἠφαιστειογενεῖς, ὧν αἱ πλεῖστοι ὀλίγιστον χρόνον διετέλεσαν, καταστραφεῖσαι εὐκόλως ὑπὸ τῶν κυμάτων, μὴ συνεχόμενων πρὸς ἀλλήλα τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς μύδρων καὶ λίθων. Δυνατὸν δὲ ὅμοια φαινόμενα νὰ συνέβησαν καὶ ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἔχομεν ἱστορικὴν εἰδήσιν. Αἱ ἠφαιστειογενεῖς αὗται νῆσοι διακρίνονται τῶν δι' ἐξάρσεως τοῦ θαλασσοῦ βυθοῦ γεννηθεισῶν ἐκ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς πυριγενῶν πετρωμάτων, δηλαδὴ τῶν μύδρων, βολίδων, ρύακος κτλ. Τοιαῦται νῆσοι πλεῖστοι ἠφαιστειογενεῖς, κατὰ σειρὰν τεταγμέναι ὑπάρχουσι, πρὸ πάντων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ, ἐν ᾧ καὶ πολ-